



Бүгү чурттарнын пролетарийлери. каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Т К-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 289 (12079) | 1982 чылдың декабрь 18, суббота | 1925 чылда үндөөлүттүгүс | Өртөз 3 кил.

КЕЖЭЭКИ ШКОЛА

Аныяктарның бүгү-ниити ортумак өөредилгезин боттан-дырарыңа кежээки школаның ролу аажок улуг. Ол дугайында СЭКП Т-ниң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Ниити билиг школаларының өөреникчилериниң өөредилгезин болгаш кичизидилгезин, оларны күш-ажылга белеттирерин улам ыңай сайырдыр дугайында» донтаалың-аа тода айткан.

Партия, совет органнарның удуртулгазы-биле районнар-ның болгаш Кызыл хоорайның улус өөредилгезиниң ил-дистери кежээки школаларның өөредилге-материалдыг баа-занын быжыгларынче, өөредилге-кичизидилгелиг ажилды улам сайырдырарынче, ортумак эртем чоң аныяктарны өө-редилгеге хаара тударынче профэвипел болгаш комсомол ор-ганизациялары-биле кады улуг кичизигейни салып турар.

Амгы үеде бистиг республикавыста 16 кежээки болгаш бот-өөредилгелг школа бар, чер-черде оларның 93 өөредил-ге-консультация пункттуз тургустунган. Ында 1296 ажил-чын аныяктар хаара туттунган, азы аңаа өөреникчилер хү-лээп алырыңа планы 104,2 хуу күсүстүгүн. Ылаңгыа бо ажилды Барыш-Хемчик, Чөөн-Хемчик болгаш Кызыл хоор-айның школаларында организациястыр чоруткан. 1981—1982 өөредилге чылыңың түңнели-биле алырга, кежээки школа-ның 11-ти класын 1660 кижи доозар планыг турган болза, ол 1679 кылдыр амыр күсүстүгүн, өөреникчилерниң өө-редилге чылыңың дургузуда школадан үнөр чоруу кызы-рылганы болгаш өөредилгезиниң деңгели бедээки эки.

Ортумак эртем чедип албаан аныяктарның сандаңзын тургузуу, оларны өөредилгеге хаара тударыңа чыңгыс аай планнашканын тургускан. Ол планнашканын бугаар район-нарың, Кызыл хоорайның күсүкчин комитеттери бугурулге, албан организация черлеринде болгаш совхозтарга аныяк-тарны өөредилгениң чогуур планын донтаадып берип турар.

«Аныяк ажилчын бүрүзүңе — ортумак эртем» деп Бүгү-эвилдиг нардулдеинге киржилге Бин-Хем, Барыш-Хемчик, Каа-Хем районнара болгаш Кызыл хоорайда элзэн экижээн. Каа-Хемчик Сарыг-Септе бот-өөредилгелиг хевари база бар кежээки школазы профэвипел, комсомол организациялары болгаш бугурулге, ажил-агый, албан организацияларның удуртучулары-биле сырый холбаалыг аныялдап турар. Өө-ренип турар аныяктарга таарымчалыг байдалды тургусканын-дан оларның өөредилгезин ара каар чоруу барын чок бол-ган. Районнуң ажил-агыйларында аныяктарның кежээки школа дамчытыр билин бедилериниң айтырыгылар со-циалистг чарыштың негеделеринде кирип турар болгаш оң түңкелдерин үндүрүп тура, ону барымаалап турары эки.

Кызылдың столоваялары, ресторанныр трезиниң, «Шепээр», «Болшешев», «Юмунжик» херели, «Кызыл тараачын» совхозтарның профэвипел болгаш комсомол комитеттери аныяктарны өөредилгениң таарымчалыг байдалды тургуза-рыңа чогуур хемчегин ал келген.

Республиканың кежээки болгаш бот-өөредилгелиг школа-ларында ажилчын аныяктарны өөредилгени бугу кижүн болгаш билин берип, ак сеткилдиг ажилдап турар башкы-лар хей. Республиканың кежээки болгаш бот-өөредилгелиг школаларың төвү башкызы Вера Михайловна Урюмова, Каа-Хемке өөредилге-консультация пункттузун эргелекчи Лидия Федоровна Красавцева, Ан-Довурактың № 1 ажил-чын аныяктарның кежээки школазының математика баш-кызы Лидия Александровна Ровных, Кызылдың № 2 кежээ-ки школазының директору Надежда Оюновна Донган болгаш өскелерин-даа маңаа аап болур.

Кежээки болгаш бот-өөредилгелиг школаларның өөредил-ге-материалдыг баазаны быжыгып олар. 16 школаның ону боттары тусый өөренир черлиг. Школаларың ажилдаар чуруму экижил олар. Кичээлдиң качкыккан хевиринден аң-гыда, сессия аргазын көрдүгүн чингелде бугаар неделяда бир натап хүндүс кичээлдери дээш база өске-даа хемчеглер ажилды өөредилге-биле чергелештиреринге таарымчалыг байдалдарны тургускан.

Ажилчын аныяктарның бүгү-ниити ортумак өөредилге-зин боттандырып турарында четпестер база бар. Республи-каның улус ажил-агыйының аныз-бүрү адырларында орту-мак эртем чедип албаан 14 муң амыр аныяктар ажилдап турар. Оларның он муң амыр хирези — көдээ ажил-агыйда. Ылаңгыа мал ажилында аныяктарның өөредилгеге хаара туттунганы Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик, Вүр, Эрзин районнар-да куду деңгелде. Хей школаларда өөреникчилерини өө-редилгезин ара каар чоруу эвээжвейн турар. 1981—1982 өөредилге чылыңында Бай-Тайганың Тээли кежээки школа-зында, Тес-Хемниң Самагалдай школаларында өөреникчилер-ниң 30—32 хуузу өөредилгезин ара нагган. Вүрүнүң Сол-чурда болгаш Торгалыга, Эрзинниң Бай-Дага болгаш Бу-луң-Багында, Тес-Хемниң Чыргалаңды болгаш Кызыл-Чы-раада, Улуг-Хемниң Арыг-Үзүүнде болгаш өске-даа өөредил-ге-консультация пункттарында өөреникчилериниң билин кошкан болуп келген. Оң чылдаагы партия, совет, улус өөредилге, комсомол органнары кежээки болгаш бот-өө-редилгелиг школаларың ажилынче чогуур кичизигейни сал-байн турарында.

Четпестерни чайладыр дээш хей-ниити биле кады бир деминг ажилдаары кежээки болгаш бот-өөредилгелиг шко-лаларың коллективтеринде, улус өөредилгезиниң илдис-теринден, чер-черде комсомол комитеттеринден негеттинип турар.



Юбилейге тураскааткан
коммунистг субботникке
иденкейлиг киржиле.

КАМНАП АЛГАН МАТЕРИАЛДАР-БИЛЕ

Адамыг улуг юбилей — ССРЭ-ниң тургустунга-нының 60 чылыңга тураскааткан коммунистг суб-ботник бөгүн бүгү чуртта чоруп турар. Юбилейге уткуштур социалистг чарышка СЭКП обкомунун, Министрлер Чөвүлелиниң, профбюрозуниң болгаш БЛКСМ обкомунун тураскаал Кызыл тугун алган наймысала Кызылдың ажилчы чоңу коммунистиг субботникке бөгүн бедик көдүрүшкүңүг үнөр. Ком-мунистг субботниктин хоорай штавының начальни-к, партия Кызыл хооркомунун ийги секретары А. И. Григорьев-биле бистиг корреспондентинге Н. Ооржак ужурашкан, наймысалада субботник-капчаар эртин турарын, чеже, кадыг ажилдар кыл-дырарын база чугула кадыг объектилерге чоң ажил-дарын чугаалап бээрин сон дйзэн.

«Кызыл үстүрү тугу» эр-гелединин тугуруларынын тугуру турары хабарлап турдугуна курбанкыны, кадык камагалат министрствозуну, уруглар эмгектезинин кол-лективтери барып дуулажыр.

№ 1 профтехучилищениң общежитиязының тугуруга профтехучилищениң суу-туулары, электр стаяшыла-нын № 11 котлунга, тоңчү-көп чылыңыга шукумунга профбюрозуниң, геоло-гичи-инженер экспедициязы-нын коллективтери ажилдаар. Ол ышкан «Турст» гости-ницага, профбюрозуниң, 80 квартиралыг № 7 чуртталга байышкын тугурунга Чыры-лыкшын министрствозуну шөфилери ажилдап хүнээр.

Оон аңгыда садгь ор-ганизацияларының бааза-ларыга, хоорайның комму-нал ажил-агый системала-рыга эвээш аэс ажилды кы-лып бугурур. Партия обко-мунда, республиканың Ми-нистрлер Чөвүлелинде, пар-тияны хоорай комитетинде, Кызылдың педагогичи инсти-туудунда шушту 300 хире-лики Садгь министрствозу-нун баазаалыг картошка сай-гарын, саялаар. Хоорайның септелге тугу эртенгуну ка-питал септелге чорудун ту-рары 24 квартиралыг бажы-нын септелгезинге «Тыва ту-дуг» трестин албан-хаакчы-лары, Кызыл хоорай Совет-иниң, Кызылда дээди өөредил-ге черлериниң студенттери дуулажыр. Чуртталга ба-жынарынын трестиниң там-дык объектилеринде септелге, арыгалап аштаар ажилдарга шушту 120 амыр кижиги кир-жир.

Дыка хей бугурулгелер коммунистг субботникке кириштир хуусаа бетинде ажилдап каапканнар. Оларга «Тугу кезектери» комбинат, Улуг-Хемниң үстүрү, ыш-кы ажил-агый болгаш оон-лаа өскө бугурулгелер хамаар-жыр.

«Каа-Хем» разрезинде, му-накчы экскаватор машинисте-ри 25 кижиги база хуусаа бе-тинде-ле субботникте ажил-дап каянып, АТБ-лерден ды-ла хей мунакчы чылаачы-лар кызыл тугуңу орут би-жини алгаш, хей-хей тоңла чугула чүктүрер Сая ар-тында болгаш республика-ыншкыг сөөртүп, коммуни-стг субботникке кириштир-рестерини шагда-ла кылгы-лааннар.

Кызылдың ажилчы чоңу, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, бедик бугурулгугу ажилдарыңа деңгел-дешип, баш бургунгаар санаттыганын бугуар чамдык түшөөдериң көргүзгөргө мындыг. Инстити-биле коммунистг субботникке 35259 кижиги киржир, оон иштинден 11468 кижиги боттарың ажилчын тур-густарыңа ажилдаар. Устүрү бугурулгелериниң 3018 кижиги ажилдап, 186,4 муң рубльдин баралыг продукцияны бугурур. Тугу объектилеринге 2008 кижиги ажилдаар болгаш 884 муң рубльдин тугу-монкаг ажилдаар кылыр. Авторитарист бугурулге-леринде шушту 2854 кижиги субботникке киржин, үзүс ажил-агыйыңа чугула 16330 тонна чүштү сөөртүр, 825000 тонна-километрин ажилдап кылыр.

Ылаңгыа кызылчылар хой хемчөөдиг ажилгы ажилдарың кылып, ол хүн ажилдап ажаамадан 56769 рубльди беш чылдын фондустуге ишчилер. Бистиг республиканың наймысала Кызыл-дың ажилчы чоңу СЭКП-ниң XXVI съездинин иштиндерини, он бирги беш чылдын планын оона-даларың күсүсери дөң күженишениң, чогадык-чы бугу-биле ажилдап, СЭКП Тон Комитетиниң до-гандыр улам сырый каттышканын база катп бадыт-кан турар.

Республика наймысалаында чаа автовокзалды октябрь төң-чүзүнде ажилдап киргел. Ылаңгыа Кызылдың чуртка-чыларын болгаш ажилчыларын эрги автовокзалды чүү кыл-дыр ажилдаар ирги деп айты-рып согуургалып келген. Хадыганыңдан бээр ол сеп-телгеге турган.

Чаарты септеп, ая кылган эрги автовокзалды экижтери

мунап, республиканың Ми-нистрлер Чөвүлелинде, пар-тияны хоорай комитетинде, Кызылдың педагогичи инсти-туудунда шушту 300 хире-лики Садгь министрствозу-нун баазаалыг картошка сай-гарын, саялаар. Хоорайның септелге тугу эртенгуну ка-питал септелге чорудун ту-рары 24 квартиралыг бажы-нын септелгезинге «Тыва ту-дуг» трестин албан-хаакчы-лары, Кызыл хоорай Совет-иниң, Кызылда дээди өөредил-ге черлериниң студенттери дуулажыр. Чуртталга ба-жынарынын трестиниң там-дык объектилеринде септелге, арыгалап аштаар ажилдарга шушту 120 амыр кижиги кир-жир.

Дыка хей бугурулгелер коммунистг субботникке кириштир хуусаа бетинде ажилдап каапканнар. Оларга «Тугу кезектери» комбинат, Улуг-Хемниң үстүрү, ыш-кы ажил-агый болгаш оон-лаа өскө бугурулгелер хамаар-жыр.

«Каа-Хем» разрезинде, му-накчы экскаватор машинисте-ри 25 кижиги база хуусаа бе-тинде-ле субботникте ажил-дап каянып, АТБ-лерден ды-ла хей мунакчы чылаачы-лар кызыл тугуңу орут би-жини алгаш, хей-хей тоңла чугула чүктүрер Сая ар-тында болгаш республика-ыншкыг сөөртүп, коммуни-стг субботникке кириштир-рестерини шагда-ла кылгы-лааннар.

Кызылдың ажилчы чоңу, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, бедик бугурулгугу ажилдарыңа деңгел-дешип, баш бургунгаар санаттыганын бугуар чамдык түшөөдериң көргүзгөргө мындыг. Инстити-биле коммунистг субботникке 35259 кижиги киржир, оон иштинден 11468 кижиги боттарың ажилчын тур-густарыңа ажилдаар. Устүрү бугурулгелериниң 3018 кижиги ажилдап, 186,4 муң рубльдин баралыг продукцияны бугурур. Тугу объектилеринге 2008 кижиги ажилдаар болгаш 884 муң рубльдин тугу-монкаг ажилдаар кылыр. Авторитарист бугурулге-леринде шушту 2854 кижиги субботникке киржин, үзүс ажил-агыйыңа чугула 16330 тонна чүштү сөөртүр, 825000 тонна-километрин ажилдап кылыр.

Ылаңгыа кызылчылар хой хемчөөдиг ажилгы ажилдарың кылып, ол хүн ажилдап ажаамадан 56769 рубльди беш чылдын фондустуге ишчилер. Бистиг республиканың наймысала Кызыл-дың ажилчы чоңу СЭКП-ниң XXVI съездинин иштиндерини, он бирги беш чылдын планын оона-даларың күсүсери дөң күженишениң, чогадык-чы бугу-биле ажилдап, СЭКП Тон Комитетиниң до-гандыр улам сырый каттышканын база катп бадыт-кан турар.

Республика наймысалаында чаа автовокзалды октябрь төң-чүзүнде ажилдап киргел. Ылаңгыа Кызылдың чуртка-чыларын болгаш ажилчыларын эрги автовокзалды чүү кыл-дыр ажилдаар ирги деп айты-рып согуургалып келген. Хадыганыңдан бээр ол сеп-телгеге турган.

Чаарты септеп, ая кылган эрги автовокзалды экижтери

ШАЛЫПЧЫ ЭЭЛЧЕГДЕ

Тываның автотранспорт эргелелиниң бугурулгеле-ринде ССР Эвилелиниң тургустунганының 60 чылың-га тураскааткан коммунистг чарышкы юбилей чоңку-лаан тудум улам налбарган. Москваның мунакчы бугу-рулгелериниң үлгери-биле АТБ-леринг дыка хей чолаачылар болгаш септекчилер бригадалары бедиктен социалистг хүлээлгелерин алган болгаш оларны ам-гы үеде чедир база амыр күсүсеп турар.

Кызылдың № 1 АТБ-инде Валерий Улановтун чолаачы-лар бригадына бо чыла алган бедиктен социалистг хүлээ-лгелерин амыр күсүсеп бол-гаш келер чылдын марттын үлүңүе ажилдап турар. Ол ышкан № 3 АТБ-ниң чолаа-чылары Василий Тюреев болгаш Алексей Жданов олар база чылдын хүлээлгелерин амыр күсүсеп, келер чыл-дын үлүңүе рейстерде чоруп турар. Ызыг чиктерини ам-лаа чылаачыл болур.

ССРЭ-ниң 60 чылыңга ту-раскааткан бөгүн бугуру ком-мунистг субботникке кири-штир дыка хей чолаачылар

мурунда-ла ажилдап каапкан. Транспортчулар беш чыл фондустуга рейстерин бир-ле дугаарында № 1 АТБ-ниң чо-лаачылары Виктор Баев, Юрий Шиколов, № 2 АТБ-ниң чо-лаачылары Юрий Губарев, Виктор Холаша, Сергей Захаренко олар эгелээр. Хей-хей чолаачылар субботникке кири-штир рейстерин камнап алган кызыл-чорк материал-лары-биле эртин турар.

Субботник хүнүне авто-транспорт эргелелиниң кол-лективтери интизиг-биле 14500 рубльдин ажилдарын кылыр.

В. ПАЛАМАРЧУК.

Чангыс кижиги дег ССРЭ-ниң тургустунганының 60 чылыңга күш-ажылчы чедикшилериг ужурамыр дээш социали-стг чарыш Бин-Хемде «Хадыч» совхозтуң хойжулары-ның аразында калбарган. Ол эки түңкелдерин чедип алырыңа дуулаан. Күрүңге 35 тонна дүң саар пла-нын беш чүс килограммга амыр күсүсеп. Бир хой-дан 3100 грамм дүңтү кыргып амыр тургаш, 270 грамм куулеткен.

Төрүтү чүс баш хойла-на 122 хураганы менди дорук-турган Бай-Кара Демир-оол-ович Ойба чарышка бирги черин алгаш, эээр, чүтенип айт-биле шаңнаткан. Ийги черин чүткен-не 102 хураган-ны алган К. К. Ламчай эгелээр.

Совхозтун малчынары хой-ну, оон чаш төлүн кыштап хур, менди ажалыры-биле оларны ажаалдын болгаш чедикшилерин экижиткен.

«Халынчы» ажил-ишчи-лери ССРЭ-ниң 60 чылыңга тураскааткан коммунистг субботникке чангыс кижиги дег киржилер.

Н. МААДЫР-ООЛ.

Чөөн-Хемчик районнуң «Чыраа-Бажы» совхозунда не-лр чылдың дүңдүңгө үреин арыгашканын ор-ганизастиг чоруп, совхозтун төп шаңында тараа арыг-лаар агрегаттар соксаал чок ажилдап турар. Ол совхоз нелр чылдың дүңдүңгө 880 тонна тараа культу-ралар арыгаша, савалаар плангы.

Бо хүнүңге чедир оң 550 тонназы арыгаштыңа. Тараа культураларының үреин арыгашканын уламчылап турар. Үреин арыгашканын-да оператор Тойус-оол Ку-ларга удурткан 6 кижиги со-ставтыг эвөөдө тараа арыг-лаар «СМ-4» деп ийи машина-ны быжылганд. Ол машиналар хүнүне 6 тонна чедир үре-лини арыгалап турар.

20 чыл чедир ажилдап ту-

рар дүңдүңгө ажилчына-рында хой. Оларын иштинде көдө Совет депутаты Валентина Донган, Эрзмаа Ку-жугет, Калдар Монгуш олар хүн норманы донтаамал 110—120 хуу күсүсеп турарлар.

Шаңда ишчилер ол ажилын бөгүн, коммунистг субботник хүнүнде, хой дакыр күж-енишкени-биле уламчылаар.

А. МОНГУШ.

ЗВЕНОНУН
УЛУУ

«Ак-Тугу» совхозтун малчынары хой оодааш-кыныга хымачалыг бе-деткенип эгелээр. Шава бугуун хураганнарга чө-ме ажилдаары-биле ында бедиктеп турар. Ол ажил-га ышкы ажил-агый салбы-рынын ажилчынары бот-тут дузаны чедирип кел-ген. Дагбазык Саидан удурткан эвөө 50 тонна ийни бугуу бедиктеп хү-лээлгени алгаш, Ооруг деп черде бедиктеп эгелээр.

Звено ол хүлээлгени бугу-руу күсүсери дээш эки ажилдап турар.

Оон келжигилери ССРЭ-ниң 60 чылыңга тураскаат-кан коммунистг суббот-никке бөгүн база иденкей-лиг киржилер.

К. КОМБУ.
Улуг-Хем район.

Дуун Кызылга

Тувинская республика
Библиотека
и А. С. Пушкина

МАЛАЖЫЛЫ—

ШАЛЫПЧЫ ФРОНТ

Чувашияның Чебоксары районнуң малчынарынын мал чеди бедиктен кылдыр чедиктерин ажилын экижит-кени оларын хойжулаашкы-дан ушунга, республикада калбарган социалистг чарыштын муруну олурунче кирер арганын берген.

Мал чедирин баш удур болбазырадып кылмыр, олар-ны ийи-бүрү амдынын чүд-лер-биле хоолуп тургаш белет-кээр — ол автономнуг обла-стың мал фермаларында ам-гы кыштагашканын оона-гай чүдлериниң бирозин бооп турар.

Чинээ, «Коммунизм дээш» колхозтун мал чедириниң негизин козукамыг мал чедир-лери бедиктеп, механис-тасатылган шугурум иттеп тургускан. Мал чедирин ден-дескени-биле болбазырадып кылмыр турарында оларын ийи-бүрү амдынын бот-гаш чидириниң шуут чок апарганын деңгелээр чугу-ла. Оң козукамыг фермалар-да хоомук мал чедирин бе-деткөөрүнүң улуг ажил-дуу-лук паа-ла мыдыг херексел-лериң база ажиллап турар. Ол бүгүдөн дедир эгилде-ниң улгаканы тодаргай: ра-йоннуң малчынары эртен чылдың-биле дендөөргө, ийи саапында-ла 1,5 килограмм сүттү хейип саап турар апар-гашар.

В. ИВАНОВ,
СЭТА-ны кор.

ЭРТЕМ-ТЕОРЕТИКТИГ КОНФЕРЕНЦИЯ

Дуун Политияг чыры-дышкын бажыныга ССРЭ-ниң 60 чылыңга, өөреник-чи аныяктарың, патер-националыг болгаш патри-оттуг кичизидилгезинге тураскааткан эртем-теоре-тиктиг конференция бо-луп эртен. Ала аныяктар-ның интернационалыг бол-гаш патриоттуг кичизидил-гезин дугайында алектелде Кызылдың педагогича инсти-тудунун педагогича болгаш психология кафедрасын эргелекчи, педагогича эртем-лериниң кандидаты К. Б. Са-чак кылган. «Марксизм-лени-низм социалистг интерна-ционалыг болгаш патриоттуг дугайында» деп патротеда тоогу эртемниң кандидаты В. Л. Биче-оол кылган.

Конференцияга интерна-ционалыг болгаш патриоттуг кичизидилге талазы-биле дүңдүгө солдугулаа база болган. Эртем-теоретиктиг конференцияны Чырыдыш-кын министрствозу, респу-бликаның педагогича инсти-тутуду организацияп эрт-тирген.

ДЕЛГЕЛГЕ АЖЫТТЫНГАН

Наймысаладыг Кочетов кудумчуунда Тыва АССР-ниң Чурукчулар эвилел-лери баштаар чериниң чаа бажының делегате за-мында чурукчуларын бол-гаш даш чоңукчуларын ССРЭ-ниң 60 чылыңга ту-раскааткан делегатега ажил-тапкан.

АК делегаты Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ч. Д. Б. Ондар ажилтап, Оң ажил-чының СЭКП об-комунун секретары Д. К. Ооржак киришкен.

Ылаа хоолуп болгаш анык чурукчуларын 100 амыр ажилдарында кут-ажылдыг ажилдап, Тыва черин килас чараш бойдуун болгаш ылаа амырдыды көргүскен.

Тыва АССР-ниң адалдыг чурукчулары Т. Е. Левертов-скаяны, И. Ч. Салкатын, Тываның комсомол партия-нын лауреаттары С. И. Сава-нып, В. Холаанын, Тыва АССР-ниң адалдыг чурукчу-зу, РСФСР-ниң курушенин Ре-пин аттыг партиянын лауре-ады Р. А. Арачааның бол-гаш оон-да өскелерин ажилдары делегатега кескү черге эгелээр.

Бистиг көрр.



МАКСИМ РЫЛЬСКИЙ.

Ленинчи маңадагы лауреат, украин шүлүкчү.

ПАРТИЯГА

Хосталганын кызыл тууга Хоор чоңда тутуш берген. Мого күштүг Партиясы — Мого ашпас хүнге демей.

Тудушукка, ажал-ишке Тура дүшпөс күтүсү оң. Ала дээрде сымдык ышпаш. Амгыраа чырыкчы оң.

Баар шатгың дүмбөй дүңгөн. Башкы Ленин өттүр көргөн. Турсаңың Партияда. Туманыңа дең дег чыраап.

Удуг угаал, чыгыч түрөк. Улустарың экин жаднап. Уба-дунда кыжылыраң. Убау орута чырыкчылаң.

Мария Познанская.

украин шүлүкчү.

ТӨДҮВҮСТҮ БОДАП ТҮР БИС

Чылаанарың, комбайның. Шыда күштүг тракторуң. Биске кымдап чурткайың. Билбес улус кымпарың чө?

Тулган эштер далайкылар. Тудушуктар, уждуктулар. Кызмыстан эер кылдыр. Кымпар биске салып човаан.

Часка өтпөс адиктеринг. Чараш тонуг, длателг. Кылаа хентиг торуур кылдыр човаан.

Оң-ла бүгү—Ада-чурт-тур! Оң-аргым түв-даа чоң. Адаа чедер байлак чурт чоң.

Адаа бистер чоргаараар бис.



В. КАРА-САЛДЫН «Кыштың соогу келе-даа...» деп фототүздү.

СОВЕТ НОМНАР-ИЕМЕНДЕ

Совет номнар иемен номчукуңуң соңуургалың, бедик үнөшүңүң, шагдап бээр чаалап алкан. Оң бир бадыткалы—Иемен Улус Демократтыг Республикада чогаалчы болгон публицист, поэтик болгон хой-дүйнө лекчу ажалдыкчы Абдаал Бабайович адим элдин уагт библиотекта чоңоңа чар эркек, саят-делгелге болур. Оң делгелгени «Октябрьның 14» деп ном үндүрүр чегин ала-деп биле «Международная книга» даштыкы салды катчылыгынын орналастан.

—Моң мурунда чыларда эркек делгелгелерге бо-дарага, бо делгелге чеге бо-агай—деп, «Октябрьның 14» эвилелдин чингине директору Салех Ахмед Салех ПИМ-ның корреспондентизм-биле беседа-ында делгелгелер. Делгелге эртин турган үдө, бир ай ичинде Аденинч болгон чурттуң өскө-даа провинция-ларынның 10 муң аягы чурт-тачылары оңу барып көргөн. Совет номнар иемен уагттуң уагт-соңуургалың болурун. Уругларга номнар сөзүм-дар, техника литература-лар, совет чогаалчыларын чогаалдары, марксизм-ленинизм классиктеринин чогаалдарын чыгардым. Ортем-билгениң аяны-бүрү адимдарынның—400 чыгыш ном алаа делгелгениң. Бо чыгыш оң делгелгениң база

бир онзагай талазы—Совет Эвилелгине дөң, ортуман өр-редилге чегерли дооскан ийикке, азы орус дөң өр-релин турар иемен хамааттар-дың калбак хергелгениң көр-дүңгөн номнарын орус далага парлаан, алаа делгелгени бо-дур. Ортемниң социализмниң теориянын талазы-биле совет ортегелдеринин номнары, бирги чөлгөчө, Маркстың, Энгелстың, Ленинниң чогаалдары—совет парлаганың беш муң чыгыш экземплярлары алаа саттыган.

ССРГ-ге социализмниң тур-гусалыгын дуркузгалың өр-релгелгени, совет литература-га соңуургалың мында улуг. Ич-чанга алдарың 60 чыгыш

бо чыгыш делгелгелер совет кижилер найырады, калы ажалдыкыгагы улам биж-жылдарында деп көрүп турар. Колоннадыг дарлааңда 15 чыл бурунгаар хосталган, хамаарышпас чорутуң оруу-бо-дур хөжүмдөң алган чурт-ку ул делгелге бистинч чурт-ку чоңуң ажал-амыды-ралын барлааткан.

Иемен Улус Демократтыг Республикада совет парлаганың пептерегейин барым-далааш, Совет Эвилел-биле ном солчулганың ажал-чеге харылашын биж-жыл-ла, улам калыктарын көр-үп турар биле. Болон көр-үп даян. Чедер чыдарың

667000. Кызыл. Шетинин болгон Кравченко кудумчуу базин №3. Телефоннары: Редакторун 2-24-63, харымсагалы секретарынын 2-23-35, секретариаттын 2-23-34, културга кызматтын 2-23-54, кызыл ажал-амыды-ралын 2-21-47, улустар кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

редакторун оралекчыларынын 2-35-24, редакторун калдистеринин 2-37-13, пропаганда кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

редакторун оралекчыларынын 2-35-24, редакторун калдистеринин 2-37-13, пропаганда кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

редакторун оралекчыларынын 2-35-24, редакторун калдистеринин 2-37-13, пропаганда кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

редакторун оралекчыларынын 2-35-24, редакторун калдистеринин 2-37-13, пропаганда кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

редакторун оралекчыларынын 2-35-24, редакторун калдистеринин 2-37-13, пропаганда кызматтын 2-31-75, чага кызматтын 2-41-27, информатия кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-43, солун калбей барганга 2-32-75 телефонго долзар

Тыва АССР-инң Министраар Чөвүлелинң Ном үндүрер чер, полиграфия болгон ном садмынын херектеринин талазы-биле эргелгенин типографияны, (Кызыл, Шетинки болгон Кравченко кудумчуу, бажың №1), ТС-01038

БУУРУЛ БАШТЫГ ДАГЛАР ЧУРТУ

ИЗИГ-ХӨЛ

Шызымды Кыргыс ССР-ге Чолпон-Ата курортунда «Иссык-Куль» санаториянын эр-тирер аас-кежиктиг болдум. Иссык-Куль—орусчутан соң. Кыргыстан ук холду Иссык-Куль деп адаар. Тыва-лаарга Иизг-Хөл дээн ол.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Санаторийниң ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижилерин өлүмүң бичиң ас-паалдан хостал, хой-хей өр-дөлгелерге уттуңдурас өр-үшкүңү хайыраан. Сөөлүң

Иизг-Хөлдү эрктирине мун-мун тонна эм-дон шы-нарым малаштын кураавы-ры чыдар. Оңу аяны-бүрү аа-рыларын эмиңортегел калба-биле ажалган турар.

Иизг-Хөлдү бүгү Эвилел ужу-дузгалыг курорт кылдыр шийтириң СЭКП-ниң XXV съездин хүлөң алган. Ам-мында 14 санаторийлер, 49 дашыналма бажыңарың. 30 июнер лагерлерин бар. Пар-тиянын чоңуң чаагай чорук бедикер дугайыңа хүлөң ал-ган шийтири амгыраага до-ду-биле боттаның турарың бо барымдалар көсүк хер-челен турар-дыр.

Иизг-Хөл—делегейде онзагай хөдөрнүнчү бөрүзү. Оң-ла-лай делгелгениң 1609 метр бедикте чыдар. Иизг-Хөлдү Арал далай-биле делгелгелер мыйдыг: Аралдың эң-не терек чеге 68 метр, а Иизг-Хөлдү—668. Арал далайдың көрүң-чүңүң шөү Иизг-Хөлдүң-дөң оң катал улуг, кычаарга Иизг-Хөлдүң сууңуң кемчелээ Аралдыңмын ийи катал кой. Иизг-Хөлчө сөзүң улуг, биче кемпер кирген, а оңу үндүр аккан чагыс-даа хем чоң.

Хөл 6332 дөрбелчин кило-метр шөлдө чатты берген чыдар. Чайын Ортаа Азиянын медээжон иизг хүң оң суу-нун температурасын 21—24 градус чедир чыдыштар. Уауң чай дургууңа хүңүң херелдери хөлдүң сууңа эм-гежон чыгышың саярияң, мөөңгөн каар. Оң-түпшөң-дөң кыжың сугуң температу-разы агаарыңыңдан оранток бедик. Тус черин климатизм чычкан болганга, кышкы ай-ларда хол өсоон» четкишпей баар. Иизг-Хөл декабрь-январь айларда бөзүң дооса. Ич-чанга оңу Иизг-Хөл деп адаа чыдагыңың ол.

Иизг-Хөл санаториянын ме-дээлер санбыразыңа Семёнов кыза-алыңче аян-чорук кылдыр деп чарлаа көстүп келген. Хүн-дүкүңүң үш шак. Аян-чорук-че баар күзөлдүгелер автобус-ту чыкк долдур олзурушкан. Чолаачы машиналар зой со-кан. Нөң чүңчө кызылтып-ты. Улаваалда Семёнов көстүп келди.

Сууру 1907 чылда төп Рос-сиядан көкүң көлгөн орус та-раакчылар үнөшүзүң. Баш-тайгы чурттакчылардан тус черин чөкүңүң улуг хүн-дүкүңүң эмиң ортемниң П. М. Семёнов дээрн чалаан алган. Интернационалисте эмиң Иизг-Хөл кызылтын чурттак-чылары орус, кыргыз, казак, узбек дээр кылаа төңдө эң-нө, чүс-хүс улуг бичиң кижил